

Zielona WRONa (1982)

Opracowanie historyczno-literackie

Zielona WRONa (1982)

muzyka: na melodię piosenki „Teraz jest wojna”

słowa: Jacek Baluch, Krzysztof Bryniarski i Bohdan Klich

„Zielona WRONa”, to piosenka z lat Stanu Wojennego. Utwór powstał 4 lutego 1982 roku w Areszcie Śledczym w Załężu k. Rzeszowa, na melodię piosenki „Teraz jest wojna”¹ z II Wojny Światowej. Autorzy słów: Jacek Baluch², Krzysztof Bryniarski i Bohdan Klich³.

Nota historyczna

Po złamaniu w pierwszych dniach Stanu Wojennego protestów w śląskich kopalniach wydawało się, że opór został stłumiony i nadzieja zgasła. Było to tylko złudzenie. Wszystko wróciło wraz z wiosną, kiedy to, co wydawało się już złamane, zaczęło gwałtownie podnosić się i kontynuować walkę. Po wyjściu z krwawej, zimowej nocy główną linią frontu w społecznym oporze przeciwko komunistom kolejny raz okazał się Śląsk – tyle że tym razem Dolny. Osiem miesięcy po zbrodniach komunistów w kopalniach „Wujek” i „Manifest Lipcowy”, 31 sierpnia 1982 roku, na Moście Grunwaldzkim we Wrocławiu miały miejsce wydarzenia przez niektórych zwane „Bitwą Wrocławską”.

Na przypadającą tego dnia drugą rocznicę podpisania porozumień sierpniowych, zwołana została patriotyczna manifestacja. Wzięło w niej udział ok. 50 tys. ludzi, przeciw którym komuniści rzucili silne oddziały ZOMO. Pokojowy marsz szybko przerodził się w starcia uliczne toczące się w wielu punktach miasta do późnej nocy. W odpowiedzi na agresję komunistów demonstranci pokryli miasto siecią barykad, zza których bronili się przed milicją i wojskiem.

„Bitwa Wrocławská” – walka na Moście Grunwaldzkim. Źródło: Portal Radia Wrocław

¹ „Teraz jest wojna” – piosenka z lat niemieckiej okupacji w czasie II Wojny Światowej, szczególnie popularna na terenie Generalnej Guberni. Opowiada o nielegalnym handlu żywnością. [Fragment filmu „Zakazane piosenki”](#)

² Jacek Bogdan Baluch (ur. 17 marca 1940 w Krakowie, zm. 3 lipca 2019 tamże) – polski sławista, literaturoznawca, tłumacz literatury czeskiej, profesor nauk humanistycznych, nauczyciel akademicki Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Opolskiego, działacz „Solidarności” internowany w stanie wojennym, w latach 1990–1995 ambasador RP w Czechosłowacji i Czechach. [Strona na Wikipedii](#)

³ Bogdan Adam Klich (ur. 8 maja 1960 w Krakowie) – polski lekarz, polityk, politolog. Poseł na Sejm IV kadencji (2001–2004), poseł do Parlamentu Europejskiego (2004–2007), w latach 2007–2011 minister obrony narodowej, senator VIII, IX i X kadencji (od 2011). [Strona na Wikipedii](#)

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

Komuniści stosowali przeciw cywilom pałki, gaz, armatki wodne i broń palną. W trakcie walk zapalono wojskowy transporter opancerzony i samochód terenowy, który stanął w płomieniach i eksplodował. Zatrzymywanych manifestantów bito pałkami i kolbami karabinów. Po zajściach wrocławskich świat obiegły zdjęcia ciężarówki ZOMO rozjeżdżającej jednego z manifestantów. Ostatnia barykada została zdobyta przez siły milicji o godz. 3.15 nad ranem⁴.

Tego samego dnia w Lubinie, w centrum Zagłębia Miedziowego, doszło do masakry uczestników kolejnej solidarnościowej demonstracji. I tu komuniści nie zawahali się użyć broni palnej przeciw cywilom. W centrum Lubina zbrodniarze z ZOMO rozpoczęli regularne polowanie na ludzi z samochodów. W wyniku działań milicji, wojska i ZOMO, od ran postrzałowych w Lubinie i we Wrocławiu zginęło 4 manifestantów, co najmniej kilkanaście osób zostało rannych. Dokładna lista pokrzywdzonych nie jest znana, gdyż komuniści z zasady tuszowali swoje zbrodnie.

Współorganizatorem pamiętnej manifestacji 31 sierpnia we Wrocławiu była Solidarność Walcząca⁵.

Organizacja została założona przez Kornela Morawieckiego⁶ w czerwcu 1982 roku, wobec braku porozumienia z zarządem Regionalnego Komitetu Strajkowego „Solidarność”, sprzeciwiającego się m.in. manifestacjom ulicznym.

Głównym celem Solidarności Walczącej było całkowite odsunięcie od władzy komunistów i odzyskanie Niepodległości.

Kornel Morawiecki. Źródło: Instytut Pamięci Narodowej

⁴ „Bitwa wrocławska” i masakra w Lubiniu: [Artykuł na Wszystko co Najważniejsze](#), [Artykuł na Interia Historia](#), [Artykuł na Dzieje](#), [Artykuł w Gazecie Wrocławskiej](#), [Artykuł na Lubin 82](#), [Artykuł na Wikipedii](#)

⁵ Solidarność Walcząca – polska antykomunistyczna organizacja podziemna założona we Wrocławiu w czerwcu 1982 przez Kornela Morawieckiego. Była jedną z niepodległościowych organizacji niezależnych, wywodzących się z NSZZ „Solidarność”, powstałych w konsekwencji delegalizacji „Solidarności” przez komunistyczne władze PRL oraz wprowadzenia stanu wojennego. [Strona na Wikipedii](#), [Artykuł na Dzieje.pl](#), [Audycja na Polskie Radio](#)

⁶ Kornel Andrzej Morawiecki (ur. 3 maja 1941 w Warszawie, zm. 30 września 2019 tamże) – polski polityk, fizyk i nauczyciel akademicki. Działacz opozycji demokratycznej w czasach PRL, założyciel i przewodniczący Solidarności Walczącej, poseł i marszałek senior Sejmu VIII kadencji. Kandydat na urząd prezydenta RP w wyborach w 2010. Kawaler Orderu Orła Białego. Ojciec Mateusza Morawieckiego, prezesa Rady Ministrów. [Artykuł na IPN](#), [Strona na Wikipedii](#)

Działalność podziemna organizacji, to oprócz manifestacji ulicznych, m.in. działania kontrwywiadowcze skierowane przeciwko Służbie Bezpieczeństwa⁷, nadawanie audycji radiowych, działalność wydawnicza i kształceniowa. Organizacja skupiała ok. 2000 członków i działała w kilkunastu ośrodkach w Polsce. Komuniści uznali Solidarność Walczącą za jedną z najgroźniejszych dla nich struktur podziemnych w PRL, a jej rozpracowywaniem zajmowało się m.in. elitarne Biuro Studiów MSW oraz niemiecka STASI⁸ raportująca swoje śledztwo do KGB⁹.

Analiza tekstu

„Zielona WRONa” powstała w stylistyce wesołej, miejskiej piosenki ludowej. Nawiązywała do utworu „Teraz jest wojna” – bardzo popularnej piosenki z II Wojny Światowej, opisującej nielegalny – wobec niemieckich restrykcji – handel żywnością w czasie okupacji. Oryginalny tekst podlegał licznym, oddolnym przeróbkom, więc powyższą analizę odniesiemy do oryginalnego, trzywrotkowego tekstu Balucha i Bryniarskiego. Pierwsza zwrotka to obraz i dźwięk sobotniej nocy z 12 na 13 grudnia 1981 roku, kiedy to w całym kraju zaczynały się aresztowania działaczy opozycyjnych.

⁷ Służba Bezpieczeństwa (SB) – organ bezpieczeństwa państwa będący częścią struktury Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i jego jednostek terenowych, działający w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1956–1989 (do końca funkcjonowania państwa pod tą nazwą) i ostatecznie rozwiązany w 1990, powołany m.in. do zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego kraju. W końcowej fazie swojego istnienia (sierpień 1989) ta służba specjalna zatrudniała 24,3 tys. funkcjonariuszy, którzy nadzorowali 90 tys. tajnych współpracowników (TW) w Polsce i wielu agentów wywiadu pośród obywateli obcych państw. Oznacza to, że na jednego funkcjonariusza przypadało statystycznie 1564 obywateli, a TW stanowili w przybliżeniu 0,2% ogółu ludności PRL. [Audycja na Polskie Radio](#), [Artykuł na Teatr NN](#), [Artykuł na Gazeta Prawna](#), [Strona na Wikipedii](#)

⁸ Ministerstwo Bezpieczeństwa Państwowego (niem. Ministerium für Staatssicherheit (MfS), również jako Staatssicherheitsdienst (Stasi), z niem. Państwowa Służba Bezpieczeństwa) – organ administracji rządowej Niemieckiej Republiki Demokratycznej, utworzony 8 lutego 1950. MfS odpowiedzialne było za kierunek bezpieczeństwa wewnętrznego, wywiadu wewnętrznego i zagranicznego oraz kontrwywiadu NRD. [Strona na Wikipedii](#)

⁹ Komitet Bezpieczeństwa Państwowego przy Radzie Ministrów ZSRR – KGB ZSRR (ros. Комитет государственной безопасности – КГБ СССР, Komitet gosudarstwiennoj bezopasnosti pri Sowietie Ministrow SSSR – utworzony w 1954 po likwidacji MGB organ państwowy przy Radzie Ministrów ZSRR kierujący siłami bezpieczeństwa wewnętrznego (policja polityczna, wojska wewnętrzne i wojska ochrony pogranicza) i zewnętrznego (wywiad i kontrwywiad, aparat dywersyjno-spiegowski). Jedna z dwóch służb specjalnych ZSRR. Stosował inwigilację ludności, dezinformację, zwalczał rzeczywistych i domniemych przeciwników KPZR i niezależny obieg informacji. KGB istniał od marca 1954 do października 1991. Był następcą m.in. CzeKa i NKWD. W propagandzie komunistycznej często określany jako „tarcza i miecz partii” (ros. щит и меч). W trakcie pieriestrojki i w czasie rozpadu ZSRR był stopniowo dzielony, a wiele komórek organizacyjnych zlikwidowano. [Film na Youtube](#), [Artykuł na Wielka Historia](#), [Strona na Wikipedii](#)

ŚPIEWNIK NIEPODLEGŁOŚCI

Refren opisuje „Zieloną WRONĘ”, czyli personifikację Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego oraz szefa tej junty, ówczesnego generała Wojciecha Jaruzelskiego¹⁰. Było to przedstawienie bardzo popularne w karykaturach „drugiego obiegu”. Druga zwrotka przypomina niedzielny poranek, odcięte telefony i ogłoszenie przez „wodza” wprowadzenia Stanu Wojennego. Ostatnia zwrotka to opis represji (łapanka w Krakowie i ośrodek internowania w Wiśniczu). Całość w zasadzie pokazuje tryumf komunistów, ale charakter utworu, zwłaszcza jego wesoła melodia, jest jawną kpina z ich pozornej wszechmocy. Przesłanie pieśni zaczęło się sprawdzać natychmiast, kiedy wraz z wiosną 1982 roku Śląsk kolejny raz stanął do walki.

Opracował: Piotr Pacak

¹⁰ Wojciech Witold Jaruzelski i (ur. 6 lipca 1923 w Kurowie, zm. 25 maja 2014 w Warszawie) – polski polityk komunistyczny i dowódca wojskowy, generał armii ludowego Wojska Polskiego. Prezes Rady Ministrów (1981–1985), przewodniczący Rady Państwa (1985–1989), pierwszy i ostatni prezydent Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (1989) i pierwszy prezydent III Rzeczypospolitej Polskiej (1989–1990). Szef Głównego Zarządu Politycznego Wojska Polskiego (1960–1965), szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego (1965–1968), minister obrony narodowej (1968–1983), przewodniczący Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego (1981–1983), I sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1981–1989). Członek Biura Politycznego KC PZPR (1971–1989), poseł na Sejm PRL III, IV, V, VI, VII, VIII i IX kadencji (1961–1989)[1], członek prezydium Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu w latach 1981–1983. Przewodniczący Komitetu Obrony Kraju – zwierzchnik Sił Zbrojnych, współtwórca Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego. W nocy 12/13 grudnia 1981 stanął na czele Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego, która wprowadziła stan wojenny (1981–1983) i sprawowała faktyczną władzę w Polsce podczas jego trwania. Określany z tej racji jako dyktator wojskowy. [Artykuł na Historia do Rzeczy](#), [Artykuł na Życiorysy](#), [Artykuł na Dzieje.pl](#), [Strona na Wikipedii](#)

Projekt jest współfinansowany ze środków darowizny otrzymanej od
Fundacji LOTTO